

Ἀπλῆ Κατήχησις μέσα ἀπὸ τὴν πείρα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας

Ἡ Ὁμολογία μας Τὸ Σύμβολον τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Πίστεως

24

ΕΥΛΟΓΙΑΣ ΕΝΕΚΑ
Πρὸς Οἰκοδομὴν καὶ Παραμυθίαν
Μάιος 2024

■ Θεολογική τελειότητα • Ἑλληνική γλωσσική ἀρτιότητα

Α'. Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως μόνο μὲ τρία ῥήματα:

«Πιστεύω» – «Ὁμολογῶ» – «Προσδοκῶ»¹

Ἡ σοφία τῶν Ἁγίων Πατέρων τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἰδιαίτερος τῆς Α' (Νίκαια, 325) καὶ Β' (Κωνσταντινούπολη, 381), ἐδράζεται πλὴν τῶν ἄλλων, καὶ στὴν σαφῆ καὶ ὀλοκληρωμένη σύνταξη τοῦ **Συμβόλου τῆς Πίστεως**, γνωστοῦ στὸ πλήρωμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, ὡς τὸ «**Πιστεύω**».

* * *

Συντάχθηκε μέσα σὲ μεγάλους κλυδωνισμοὺς τῆς Ἐκκλησίας, ἐξ αἰτίας πολλῶν ἀνοήτων Αἵρεσιάρχων, ποὺ ἀπέβλεπαν σὲ ἀλλοίωση τοῦ σωτηριώδους ἔργου τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐκρίναν οἱ Ἅγιοι Πατέρες, ὅτι ἔπρεπε νὰ προβοῦν στὴν σύνταξη ἑνὸς ἀπλοῦ, κατανοητοῦ καὶ συνοπτικοῦ κειμένου, ποὺ νὰ περιλαμβάνει ὀλόκληρη τὴν Διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ταυτόχρονα, διατυπώθηκε σ' αὐτὸ καὶ τὸ ἔργο ἀναγνώρισης τῆς Πίστεως, ποὺ ὀφείλει ὁ κάθε πιστὸς νὰ τὴν ἐπιβεβαιώνει ὁμολογιακά.

Αὐτὸ προστέθηκε, γιὰ νὰ μπορεῖ καὶ νὰ δικαιоῦται κάθε πιστὸς, ὡς συνεπῆς μαθητῆς τοῦ Ναζωραίου, νὰ προσδοκᾷ

τὴν ἀμοιβή Του, ὅπως γράφεται στὸ κείμενο αὐτό. **Αὐτὴ ἢ ἀμοιβή**, βεβαίως, δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν γαλήνια παροῦσα ζωή, ποὺ ἀπολαμβάνει, καὶ τὴν τελικὴ κατάκτηση τῆς Οὐρανίου Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

* * *

Ἀπαγγέλλεται ἀπὸ ὅλους τοὺς πιστοὺς Χριστιανοὺς σὲ κάθε λατρευτικὴ-εὐχαριστιακὴ Σύναξη.

* * *

Ὅλο τὸ κείμενο τοῦ ἱεροῦ **Συμβόλου** τούτου, ἀποτελεῖται μόνο ἀπὸ **τρεῖς συντακτικὲς περιόδους**, μὲ σύνολο ἑκατὸν ἑβδομηῆντα τρεῖς (173) λέξεις.

Υπάρχουν δέ, μόνο **τρία στηρικτικὰ ρήματα** στὸ ὅλο κείμενο, ἓνα σὲ κάθε περίοδο, στὰ ὁποῖα ἐδράζεται ὅλο τὸ νοηματικὸ οἰκοδόμημα, μὲ ἀπόλυτη λογικὴ σαφήνεια.

Τὸ κάθε ρῆμα συγκροτεῖ καὶ συνιστᾶ μία κύρια πρόταση, μὲ τὴν ὁποῖα συνδέονται καὶ ἀπὸ τὴν ὁποῖα ἐξαρτῶνται δευτερεύουσες προτάσεις.

Τὰ τρία στηρικτικὰ ρήματα εἶναι τὰ ἑξῆς:

- **Πιστεύω – Ὁμολογῶ – Προσδοκῶ.**

* * *

α. Τὸ «Πιστεύω», ὡς τὸ **πρῶτο ρῆμα**, μὲ τὴν ἔννοια τῆς **βεβαίας ἀληθείας**, συναρτᾶ ἑννέα συνακόλουθες δευτερεύουσες προτάσεις.

Ἐκφράζει τὴν βασικὴ ἀρχὴ τῆς σωτηρίας μας, μὲ ἔμπρακτη καὶ συνεπῆ ζωή, ὡς αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ πρώτη περίοδος μὲ ὁδηγὸ τὸ **«Πιστεύω»** συνοδεύεται ἀπὸ ἑκατὸν πενήντα ἑννέα (159) λέξεις, ὅπου διατυπώνεται ἐπιγραμματικὰ ὅλο τὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Σωτῆρός μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. **Αὐτό**, ποὺ τὸ ἔφερε εἰς πέρας ἐκ μέρους τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, ἀπὸ ὅπου ἔλαβε καὶ τὴν ἐντολὴ καθόδου στὸν κόσμος, ὡς Θεάνθρωπος.

* * *

β. Τὸ «Ὁμολογῶ», ὡς τὸ **δεύτερο ρῆμα**, μὲ τὴν ἔννοια τοῦ **«ἀναγνωρίζω ρητῶς κάτι ὡς ἀληθές»**, συγκροτεῖ μία καὶ μοναδικὴ κύρια πρόταση.

Περιλαμβάνει συνολικά **ἕξι (6) λέξεις**, πού ἀναφέρονται στοῦ μοναδικῷ Ἅγιο Βάπτισμα, ἀναγνωριζόμενο ὡς δύναμη ἐξάλειψης δι' αὐτοῦ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος.

Εἶναι ἐξόχως βασικὸ τοῦτο, διότι ἀποτελεῖ προϋπόθεση γνησίας πίστεως καὶ πορείας πρὸς τὴν σωτηρία.

Γίνεται κατανοητό, ἐπομένως, τὸ μέγεθος τῆς ἀξίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑποχρέωσής μας νὰ ὁμολογοῦμε τὴν πίστη μας στὸν Χριστό, μὲ ὅλα τὰ μέσα πού διαθέτουμε. **Δηλαδή**, μὲ τὸν λόγο, τὰ ἔργα μας καὶ τὴν ὅλη στάση τῆς ζωῆς μας.

Ἄλλωστε, εἶναι βαρὺ τὸ χρέος μας, μετὰ μάλιστα τὴν παραγγελία τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν, Παύλου: **«Εἶτε οὖν ἐσθίετε, εἶτε πίνετε, εἶτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε»** (Α΄ Κορ. ι' 31).

* * *

γ. Τὸ «Προσδοκῶ», ὡς τὸ τρίτο ρῆμα, **μὲ τὴν ἔννοια ὅτι περιμένω κάτι εὐχάριστο**, μὲ δύο προτάσεις. **Ἡ** μία κύρια καὶ ἡ ἄλλη δευτερεύουσα. **Ἀμφότερες** περιλαμβάνουν ὀκτῶ (8) λέξεις.

Διὰ τῶν δύο προτάσεων διαφαίνονται δύο εὐχάριστα μηνύματα:

■ **Πρῶτο**, τὸ βασικὸ μῆνυμα πού ἔφερε στὸν κόσμο ὁ Θεάνθρωπος, δηλαδή τὴν **Ἀνάστασή Του** καὶ τὴν **ἀνάσταση τῶν νεκρῶν ἀνθρώπων**. **Ἡ Ἀνάσταση** τοῦ Χριστοῦ, ἐπισφράγισε ὁλόκληρο τὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο Του ἐπὶ τῆς γῆς.

■ **Δεύτερο**, ἔφερε καὶ τὸ **χαρμόσυνο μῆνυμα** τῆς νέας ἐν Χριστῷ ζωῆς, στὴν παροῦσα καὶ τὴν ἐν Οὐρανῷ. **Ἡ Προσδοκία** φαντάζει ὡς τὸ φωτεινὸ Σέλας τῶν ἀνεσπέρων περιοχῶν, καὶ γιὰ τοὺς πιστοὺς, πού ὁμολογοῦν Χριστό, εἶναι ἀνεκλάλητος χαρὰ.

* * *

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι οἱ Ἅγιοι Πατέρες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, διακρινόμενοι γιὰ πλεόνασμα σοφίας κοσμικῆς καὶ πνευματικῆς, παρέδωσαν ὄχι μόνο

Θεολογική τελειότητα, αλλά και ἑλληνική γλωσσική ἀρι-
ότητα.

Δὲν βρέθηκαν μέχρι τις ἡμέρες μας γλωσσολογικοὶ σο-
λοικισμοὶ καὶ βαρβαρότητες. Οὔτε κἂν ἀκόμα αὐθαίρετοι
θεολογικοὶ δογματισμοί. Ἐγραψαν καὶ ἀποφάνθηκαν μὲ
ἀψεγάδιαστο τρόπο.

Γι' αὐτό, καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας,
στὶς ἡμέρες μας, σεμνύνεται γιὰ τὴν ὀρθὴ θεολογικὴ σκέψη.

* * *

Ἄς κρατήσουμε, ἐπομένως, τὴν συμβολικὴ παράσταση
τῶν *τριῶν στηρικτικῶν ρημάτων*, ποὺ δένουν τὸν κορμὸ
τοῦ *Συμβόλου τῆς Πίστεως*:

• **Μὲ Πίστη** ἀκλόνητη, μὲ Ὁμολογία Χριστοῦ, μὲ Προσ-
δοκία Νέας Ζωῆς.

Β'. Ἐπέστη ἡ ὥρα τῆς Ὁμολογίας, τῆς μυστικωτέρας τῶν Προσευχῶν...²

α. «Τὰς θύρας, τὰς θύρας!»

«**Τὰς θύρας, τὰς θύρας!**» σημαίνει: κλείσατε ἀκόμη
καὶ τὰς θύρας καὶ τὰς πύλας τοῦ ναοῦ, ἵνα μὴ τις «τῶν
ἀμυήτων» ἢ τῶν μὴ δυναμένων μετασχεῖν τῆς μυστικῆς
Τραπέζης εἰσέλθῃ καὶ περιεργασθῇ τὸ Μυστήριον τὸ Μέγα.

• **Αὐτὸς εἶναι** ὁ λόγος τῆς τοιαύτης παρακελεύσεως καὶ
δι' αὐτὸν τὸν λόγον αἱ θύραι τῶν ἱερῶν Ναῶν, ἀρχομένης
τῆς **Λειτουργίας τῶν Πιστῶν** ἐκλείοντο, αὐστηρότατα δὲ
ἐπετηροῦντο μετὰ τὴν ὡς ἄνω ἐκφώνησιν.

β. «Ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν!»

Τούτου ἐξασφαλισθέντος, ὁ Λειτουργὸς ἀπευθύνει τὴν
βαρουσήμαντον ἐκφώνησιν: «**Ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν!**».

Ἐλέχθη βεβαίως αὕτη καὶ πρὸ τοῦ Ἀποστολικοῦ Ἀναγνώ-
σματος καὶ τοῦ Εὐαγγελικοῦ τοιούτου.

Ἐνταῦθα ὁμως, ἐπιτείνεται καὶ διὰ τοῦ ἐν σοφία: «ἐν σοφία πρόσχωμεν», ἄρα ἔχει βαθυτέραν ἔννοιαν ἢ φράσις.

Καθ' ἡμᾶς, ἡ ὅλη ἔννοια τῆς βραχυτάτης ταύτης φράσεως εὔρηται ἐν τῇ ὑφῆ τοῦ **Συμβόλου τῆς Πίστεως**: τ. ἔ. ἐπειδὴ τὸ Σύμβολον τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Πίστεως ἀποτελεῖ καὶ εἶναι ἡ βραχυτάτη δογματικὴ περίληψις τῆς τε Ἀγίας Γραφῆς ὅσον καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως (καθ' ὅσον ἀπασαὶ αἱ λέξεις καὶ φράσεις τούτου εἶναι Ἀγιογραφικαί, ἐκ δὲ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως μόνον ὁ ὅρος «Ὁμοούσιον») –διὰ τοῦτο δὲ τὸ Σύμβολον τοῦτο ἀπαιτεῖ **μεγίστην προσοχὴν καὶ μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἀπαγγελίαν.**

Αὐτός, καθ' ἡμᾶς εἶναι ὁ λόγος, δι' ὃν τό: «Πρόσχωμεν» ἐπιτείνεται διὰ τοῦ: «ἐν σοφία».

γ. Ἄρθρα Δώδεκα

Μετὰ τὸ παράγγελμα «τάς θύρας», τὸ εἰσαγωγικὸν καὶ προτρεπτικὸν οὕτως εἰπεῖν, ἀπαγγέλεται εὐκρινῶς καὶ μετὸν φωνῆς τὸν πρέποντα τὸ **Σύμβολον τῆς Πίστεως.**

Τὰ Ἄρθρα τούτου εἶναι **Δώδεκα**, ὅχι διότι τόσοι ἦσαν οἱ Ἀπόστολοι, ἀλλὰ διότι τόσα ἐχρειασθήσαν, διὰ νὰ ἔχωμεν ἐν περιλήψει τὰ κεφαλαιωδέστερα Δόγματα τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Πίστεως.

δ. Ἀπαγγελία παρὰ πάντων

Δύναται καὶ νὰ ψάλλεται, δεδομένου ὅτι εἷς τινὰς Ἐκκλησίας τῆς ἀρχαιότητος ἐψάλλετο.

Προτιμητέα ἢ ἀπαγγελία, ἀρκεῖ ὁ Ἀναγνώστης τοῦ Ἀγιωτάτου Συμβόλου, ἢ τοῦ **μαθήματος**, ὡς ἐπονομάζουν αὐτὸ οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Συγγραφεῖς, νὰ προσέχη κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν.

Μάλιστα τοὺς Ὅρους: **Πιστεύω, Ὁμολογῶ, Προσδοκῶ,** καθὼς καὶ τὰ συνδετικὰ τῶν ἄρθρων: **καί.**

Ἡ ἀπαγγελία, τότε, ἐγένετο ὑπὸ ὅλων τῶν πιστῶν: «**γινόμενη παρὰ πάντων Ὁμολογία**» (Ἁγίου Μαξίμου, Μυσταγωγία, κεφ. ιη', Migne 91, 696).

ε. Ιστορία του Συμβόλου

Συνετάχθη, ως γνωστόν, ἀπὸ τὰς δύο πρώτας Ἁγίας Οἰκουμενικὰς Συνόδους· τὴν ἐν Νικαίᾳ (325 μ.Χ.), ἣτις συνέταξε τὰ ἑπτὰ πρῶτα Ἄρθρα Αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζεται καὶ **Σύμβολον τῆς Νικαίας**, καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει (381 μ.Χ.), ἣτις συνέταξε τὰ ὑπόλοιπα πέντε.

Περιλαμβάνει τὰς κεφαλαιώδεις Χριστιανικὰς Ἀληθείας, δεδομένου ὅτι αὐταὶ διεστρέφοντο ἀπὸ τοὺς διαφόρους αἰρετικούς. Π.χ.

- Οἱ Μανιχαῖοι ἔλεγον: «Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, παντοκράτορα», ἀλλὰ παρέλειπον τὸ «ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς».
- Οἱ Ἄρειανοὶ ἔλεγον: «Πιστεύω εἰς Ἰησοῦν Χριστόν», ἀλλ' ἠρνοῦντο τὸ ἐπόμενον «τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ ... ὁμοούσιον τῷ Πατρί».
- Οἱ Νεστοριανοὶ ἔλεγον: «Τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ», ἀλλ' ἠρνοῦντο νὰ εἰπωσι τὸ «σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου». Καὶ ἐν συνεχείᾳ
- οἱ Παπισταὶ προσέθεσαν τὸ Filioque [«Φιλιόκβε»: «καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ»] κ.ο.κ.

ς. Διαίρεσις

Δυνάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρα μέρη.

Τὸ πρῶτον, περιλαμβάνον τὸ πρῶτον Ἄρθρον, εἰς τὸ ὁποῖον γίνεται λόγος περὶ Θεοῦ, Πατρός, Παντοκράτορος καὶ Δημιουργοῦ τοῦ σύμπαντος κόσμου.

Τὸ δεύτερον, περιλαμβάνον τὰ ἔξ ὑπόλοιπα Ἄρθρα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὸ δεύτερον Πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν καὶ εἰς τὸ σωτηριῶδες ἔργον Του ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ Α' Ἁγία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Ἡ Β' Ἁγία Οἰκουμενικὴ
Σύνοδος.

Τὸ τρίτον, περιλαμβάνον τὸ ὄγδοον Ἄρθρον, εἰς τὸ ὁποῖον γίνεται λόγος περὶ τοῦ Κυρίου καὶ Ζωοποιοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Καὶ τὸ τέταρτον, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὰ τέσσαρα ὑπολοιπόμενα Ἄρθρα, εἰς τὰ ὁποῖα γίνεται λόγος περὶ τῆς Ἐκκλησίας, περὶ τοῦ Βαπτίσματος, περὶ τῆς ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεως καὶ τῆς Ζωῆς τῆς Αἰωνιότητος.

ζ. Ἡ σημασία Αὐτοῦ

Κατὰ ταῦτα, τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως εἶναι ἡ σημαία, οὕτως εἰπεῖν, τὸ ἰδιαίτερον γνῶρισμα τοῦ ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ, τοῦ Ὁρθοδόξου ἀπὸ τοῦ αἰρετικοῦ.

Εἰς τὰς 173 αὐτοῦ λέξεις ἐμπεριέχεται ὁλόκληρος ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία: • Τὸ Μυστήριον τῆς Παναγίας Τριάδος, • τὸ Μυστήριον τῆς θείας Ἀπολυτρώσεως, • ἡ Σάρκωσις καὶ • ἡ Ἐνανθρώπησις τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, • ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία καὶ • ὁ διὰ τῶν Μυστηρίων ἁγιασμός, • ἡ περὶ Ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν διδασκαλία καὶ • ἡ περὶ τῆς Ζωῆς τοῦ Μέλλοντος Αἰῶνος.

η. Πότε εἰσήχθη εἰς λειτουργικὴν χρῆσιν

Ἐφ' ὅσον εἶναι ἔργον τῶν δύο πρώτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, σαφὲς καθίσταται, ὅτι μεταγενεστέρως προσετέθη εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν, ἐλέγετο ἅπαξ τοῦ ἔτους, κατὰ τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Παρασκευήν.

Κατόπιν ὁμως, εἰσήχθη εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐπὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Τιμοθέου περὶ τὸ 511, ὅστις «καθ' ἐκάστην Σύναξιν λέγεσθαι παρεσκευάσεν».

Κατ' ἄλλους ὁμως, εἰσηγητῆς τῆς πράξεως ταύτης εἶναι ὁ Πέτρος ὁ Γναφεύς, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ὁ

κατόπιν κατακριθείς ἐπὶ αἱρέσει, ὅστις εἰσήγαγεν αὐτὸ εἰς Ἀλεξανδρείαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 471, ἐκεῖθεν δὲ ἐξηπλώθη εἰς ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν.

θ. Τὸ «Ἀμὴν»

Ὁ Ἀναγνώστης, ὅστις θὰ ἀπαγγεῖλῃ τὸ *Σύμβολον τῆς Πίστεως*, πρέπει τὸ ἀκροτελεύτιον «Ἀμὴν» νὰ τὸ ἀφήνῃ εἰς τοὺς Ψάλτας καὶ ἀκριβέστερον εἰς τὸν Λαόν, εἰς ὃν καὶ ἀνήκει.

Λέγομεν τοῦτο, διότι τὸ «Ἀμὴν» τοῦτο εἶναι τρόπον τινὰ ἡ σφραγίς, ἡ ἐπικυροῦσα τὴν Ὁμολογίαν ταύτην.

Καὶ τὴν σφραγιδα ταύτην δέον νὰ ἐπιθέσῃ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Λαός, μὲ βροντώδη καὶ ἰσχυρὰν φωνήν, ὡς τὸ πάλαι, ὅτε ἡ ἀντήχησις ἢ ὁ ἀντί-λαλος αὐτῆς διέσειεν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ τοὺς θόλους τοῦ Ναοῦ.

Γ'. Ὁμολογία Μεγάλων Εὐεργεσιῶν³

Τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως εἶναι ἡ ἀπαρίθμηση τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ Εὐχαριστήριος Ὁμολογία τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀπέναντι στὰ θεῖα δῶρα ποὺ δεχθῆκαμε ἀπὸ τὸν Κύριο τίποτε ἄλλο δὲν μπορούμε νὰ προσφέρουμε καὶ τίποτε ἄλλο δὲν μᾶς ζητιέται «παρὰ τὸ νὰ ὁμολογοῦμε μόνο τὶς τόσο μεγάλες εὐεργεσίες καὶ νὰ Τὸν εὐχαριστοῦμε γι' αὐτὲς» (ιερός Χρυσόστομος Μ. 53, 80).

Μὲ τὸ *Σύμβολο τῆς Πίστεως*, λέει ὁ Ἅγιος Μάξιμος, προδηλώνεται καὶ ἡ Εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεό, τὴν ὁποία θὰ προσφέρουν στὸ *Δεῖπνο τῆς Βασιλείας* οἱ δαιτυμόνες οἱ μακαριστοί:

• «**Ἡ** Ὁμολογία τοῦ θείου *Συμβόλου τῆς Πίστεως*, ποὺ γίνεται ἀπὸ ὅλους, προδηλώνει τὴν Μυστικὴν Εὐχαριστία, ποὺ θὰ κάνουμε στὴν ἄλλην ζωὴ, γιὰ τοὺς θαυμαστοὺς λόγους καὶ τρόπους τῆς πάνσοφης Προνοίας τοῦ Θεοῦ γιὰ

μᾶς, μὲ τοὺς ὁποίους σωθήκαμε. **Μὲ τὴν Εὐχαριστία** αὐτὴ οἱ ἄξιοι παρουσιάζουν τὸν ἑαυτό τους νὰ εὐγνωμονεῖ γιὰ τὴν **Θεῖα Εὐεργεσία**» (Μυστ. 202).

Ὅπως παρατηρεῖ σχολιαστὴς τοῦ θεοῦ Μαξίμου,

• «**ἡ αἰώνια Ὁμολογία τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως...** θὰ εἶναι ἡ ἀπόδειξη τῆς ἀγάπης μας σὰν ἀπάντησης στὴν Ἀγάπη Του, ἡ ἀπόδειξη, ὅτι ἡ Ἀγάπη Του πρὸς ἐμᾶς δὲν ἔμεινε χωρὶς ἀποτέλεσμα» (π. Δ. Στανιλοάε, Μυστ. 203).

Δ'. Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως

α.

1. Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα,
Παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς,
ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

β.

2. Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν,
τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Μονογενῆ,
τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων
Φῶς ἐκ Φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ,
γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί,
δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

3. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους
καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα
ἐκ τῶν Οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα
ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας
τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.

4. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου,
καὶ παθόντα καὶ ταφέντα.

5. **Κ**αὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρα, κατὰ τὰς Γραφάς.

6. **Κ**αὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς Οὐρανοὺς
καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.

7. **Κ**αὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης
κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς,
οὗ τῆς Βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

γ.

8. **Κ**αὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν,
τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ
συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον,
τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν.

δ.

9. **Εἰς** Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

10. **Ὁμολογῶ** ἐν Βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

11. **Προσδοκῶ** ἀνάστασιν νεκρῶν.

12. **Κ**αὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Ἀμήν!

■ Νουθεσίες τοῦ Ἁγίου Ἱερωνύμου Αἰγίνης († 3.10.1966)

Ε΄. Ἡ δύναμις τοῦ «Πιστεύω»⁴

Ἡ Ὁμολογία ὡς Προσευχὴ

Γέροντα, Σὰς παρακαλῶ πολύ, πῆτε μου, ὅταν βρεθῶ σὲ
δύσκολες στιγμῆς, σὲ στιγμῆς σκοτίσεως τοῦ λογισμοῦ
ἢ μεγάλης λύπης, γιὰ νὰ ὑπομείνω, νὰ μὴν πάθῃ τίποτα τὸ

μυαλό μου, τί προσευχή πρέπει νά κάνω γιά νά βοηθηθῶ;...

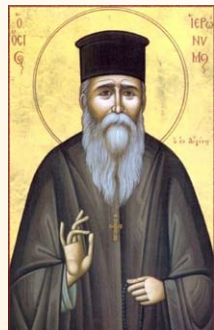
• **Τὸ «Πιστεύω»** νά λές, κόρη. **Ἄλλά, ἀργά καί νά τὸ αἰσθάνεσαι.** **Κάθε** μιὰ λέξι του νά φθάνη βαθιά στήν καρδιά σου, ὄχι τυπικά καί ξηρά...

Ἐγὼ τὸ λέγω πολλές φορές τὴν ἡμέρα, 5-6 καί περισσότερες. **Στὸν δρόμο,** παντοῦ ὅταν περπατῶ, λέγω τὸ «Πιστεύω».

• **Ὅταν** ἕνας λογισμὸς μου ἔλθῃ, τὸ «Πιστεύω» λέγω καί φεύγει.

• **Τὸ «Πιστεύω»,** μιὰ τὸ πρωῖ, μιὰ τὸ μεσημέρι καί μιὰ τὸ βράδυ νά λέγῃς, μὴν περιμένῃς νά ἔρχεται ἡ ὥρα τῆς Ἀκολουθίας, Ἀπόδειπνον κ.λ.π. διὰ νά τὸ λέγῃς.

• **Τὸ «Πιστεύω»,** νά μὴν περνᾷ ἡμέρα ποῦ νά μὴν τὸ πῆς. **Εἴτε** στήν Ἀκολουθία, εἴτε χωριστά.

1. Ἡμερολόγιο 2022, «Χριστιανικὴ Στέγη Καλαμάτας», σελ. 51-52. Τοῦ Νικολάου Σπ. Βούλγαρη, Καθηγητοῦ Θεολογίας. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

2. Ἀρχιμ. Γερβασίου Παρασκευοπούλου, *Ἑρμηνευτικὴ Ἐπιστασία ἐπὶ τῆς Θείας Λειτουργίας*, σελ. 194-198, ἐν Πάτραις 1958. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

3. Ἱερομονάχου Γρηγορίου, *Ἡ Θεία Λειτουργία, Σχόλια*, Ἀθήνα 1982, σελ. 279. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

4. Σωτηρίας Δ. Νούση, Ὁ Γέρον Ἱερώνυμος τῆς Αἰγίνης 1883-1966, ἔκδοσις α', «Ἐπτάλοφος Ε.Π.Ε.», σελ. 227, 296, 242. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

• Ἐκδίδεται ὑπὸ τῆς Ἱεράς Μονῆς τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων, Ἀφίδνες Ἀττικῆς. • Μὲ τὴν εὐλογία καί ἐπιστασία τοῦ Ἁγίου Μητροπολίτου Ὁρωποῦ καὶ Φυλῆς κ. Κυπριανοῦ, τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος. • Διανέμεται δωρεάν.